

Ár 2018, föstudaginn 19. október, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Einar Bjarni Einarsson, Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir

Fyrir er tekið **mál nr. 6/2018**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 6. apríl 2018, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 5. apríl 2018. Með tölvupósti nefndarinnar 9. apríl 2018 var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 18. maí 2018. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar þann 22. maí 2018, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dags. 22. júní 2018.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 21. september og 19. október 2018.

II.

Málsatvik.

Þann 25. janúar 2008 undirritaði sóknaraðili bílasamning við X vegna bifreiðarinnar A. Var kaupverð hins leigða 1.940.000 kr. sem greiða átti með mánaðarlegum afborgunum. Voru vextir óverðtryggðir samkvæmt ákvörðun X á hverjum tíma og miðaði við myntkörfuna AV3 sem samsett var úr JPY 50% og CHF 50%.

Þann 3. apríl 2009 var samkomulag um breytingu á greiðsluskilmálum undirritað og barst síðasta greiðsla sóknaraðila inn á lánið þann 30. október 2009.

Þann 3. september 2011 fékk sóknaraðili samþykktu umsókn um greiðsluaðlögun hjá umboðsmanni skuldara og var samningur um greiðsluaðlögun samþykktur hinn 4. desember 2014. Fól samningurinn í sér 50% eftirgjöf að greiðsluaðlögunartímabili loknu, þann 28. nóvember 2017.

Þann 8. júní 2011 veitti Fjármálaeftirlitið samþykki fyrir samruna X við varnaraðila. Tók samruninn gildi frá og með þeim degi, en frá og með 1. janúar 2011 tók varnaraðili við öllum réttindum og skyldum X. Þann 6. október 2011 var X sameinað varnaraðila. Við sameininguna varð til nýtt svið hjá varnaraðila nefnt bíla- og tækjafjármögnun.

Þann 1. febrúar 2011 var umrætt lán endurútreiknað hjá X og lauk endurútreikningi varnaraðila þann 26. júní 2014. Var staða lánsins þá 4.043.305 kr.

Í kjölfar loka greiðsluaðlögunarsamnings sóknaraðila bauð varnaraðili sóknaraðila, með bréfi dags. 26. janúar 2018, að ljúka eftirstöðvunum með 25%

staðgreiðsluafslætti. Þá tilkynnti varnaraðili sóknaraðila þann 8. febrúar 2018 að hann hygðist fella niður kröfuna á hendur sóknaraðila vegna greiðslna til þriðja aðila, að fjárhæð 501.668 kr.

Í mars 2017 kvartaði sóknaraðili til varnaraðila varðandi uppgjör og eftirstöðvar bílasamningsins og sendi sóknaraðili varnaraðila formlegt erindi vegna málsins þann 19. maí 2017. Varnaraðili hafnaði erindinu þann 3. mars 2018.

III.

Umkvörtunarefni.

Samkvæmt liðnum „kröfur“ á kvörtunareyðublaði er krafa sóknaraðila fjórþætt en sóknaraðili krefst þess að: 1) krafan í heild sé fyrnd, en eftirstöðvar skv. varnaraðila þann 5. febrúar sl. séu 1.517.094 kr. 2) krafan sé fyrnd að hluta að teknu tilliti til fyrningar á vöxtum og dráttarvöxtum 3) krafan sé of há og eftirstöðvar ekki réttar að teknu tilliti til andvirðis bifreiðarinnar sem var skilað 4) krafan sé niðurfalld vegna tómlætis varnaraðila.

Sóknaraðili kvartar yfir uppgjöri og eftirstöðvum varnaraðila á bílasamningi sóknaraðila við X vegna bifreiðarinnar A. Segir sóknaraðili síðustu greiðslu sína, þann 1. ágúst 2008, inn á ofangreint lán í samræmi við efni samnings en eftir það hafi lánið farið í vanskil, en mánaðarlegar afborganir lánsins hafi farið fram úr öllu hófi og orðu sóknaraðila um megn.

Sóknaraðili krefst þess aðallega að viðurkennt verði að krafan sé fyrnd þar sem 4 ára fyrningarfrestur kröfunnar sé liðinn og falli hún af þeim sökum niður. Í því sambandi vísar sóknaraðili til 3. gr. laga nr. 150/2007 um fyrningu kröfuréttinda. Segir sóknaraðili kröfu varnaraðila ekki byggja á peningaláni í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, eigi því 10 ára fyrningarfrestur ekki við um kröfuna. Þá segi í 2. ml. 2. mgr. 5. gr. sömu laga að tilgreint sé sérstaklega að 10 ára fresturinn eigi ekki við um lán sem veitt er vegna afborgunarkaupa. Segir sóknaraðili að í athugasemdum í frumvarpi því er varð að lögum nr. 150/2007 segi eftirfarandi: „Rökin fyrir þessu eru þau að þessi lán eru í raun ein tilhögun af fleirum við greiðslu kaupverðs, fremur en eiginlegt peningalán. Er tæpast eðlilegt að mismunandi fyrningarfrestir gildi um kröfur vegna kaupsamninga af þeirri ástæðu einni að gengið sé frá fjármögnun með mismunandi hætti.“ Einnig bendir sóknaraðili á að í fyrirnefndum athugasemdum segi að lán vegna kaupa með greiðslufresti séu yfirleitt gerð upp á skömmum tíma fremur en um langtímalán sé að ræða. Sé því ekki þörf á jafn löngum fresti og ella. Segir sóknaraðili að honum hafi verið veitt lánið til afborgunarkaupa á bifreið, sé því ekki um eiginlegt skuldabréf eða peningalán að ræða heldur lán í merkingu 2. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, fyrnist þar af leiðandi krafa varnaraðila á hendur honum vegna afborgunarsamningsins á fjórum árum.

Þá vísar sóknaraðili til þess að síðasta afborgun hafi verið greidd af sóknaraðila þann 1. ágúst 2008, hafi því samningurinn gjaldfallið frá þeim degi. Telur sóknaraðili að varnaraðili hafi ekki slitið fyrningu í skilningi IV. kafla laga nr. 150/2007. Jafnframt bendir sóknaraðili á að við fyrningu kröfu falli krafan niður og kröfuhafi glati þar með rétti sínum til efnda. Að auki falli niður vextir, verðbætur, arður sem og aðrar viðbótargreiðslur, sbr. 24. gr. laganna. Telur sóknaraðili sama rökstuðning eiga við er varði þá fjárhæð er varnaraðili lagði ofan á höfuðstól lánsins vegna ógreiddra gjalda þriðja aðila, sem ekki tengdust gengistryggingunni á nokkurn hátt.

Verði ekki fallist á að ofangreind krafa sé fyrnd byggir sóknaraðili á því að hún sé niður fallin sökum tómlætis varnaraðila. Í því sambandi vísar sóknaraðili til þess að fyrir sé að fara stórfelldu tómlæti af hendi varnaraðila við að halda kröfunni frammi

gagnvart honum og sé hún af þeim sökum niður fallin. Einnig álitur sóknaraðili það tómlæti af hálfu varnaraðila að hafa ekki svarað erindi hans varðandi kröfuna, fjárhæð hennar og uppgjör fyrr en að ári liðnu frá því hún var borin upp, þrátt fyrir ítrekaðar beiðnir þar um.

Varðandi kröfufjárhæð segir sóknaraðili að bílasamningi milli varnaraðila og sóknaraðila hafi verið rift þann 4. mars 2014 vegna vanefnda sóknaraðila. Hafi í uppgjöri varnaraðila matsverð bifreiðarinnar verið talið 296.650 kr. og það lækkað um 517.620 kr. vegna ástandsskýrslu og viðgerðarkostnaðar. Segir sóknaraðili sérstaklega hafa verið tekið fram að viðgerðarkostnaður væri hærri en verðmat bifreiðarinnar og heildarlækkun á samningi því samtals 15.000 kr. Sóknaraðili bendir á að bifreiðin hafi verið seld á uppboði í því ástandi sem hún var á 413.000 kr. Hafi varnaraðili ekki lagt út í neinn kostnað vegna viðgerðar líkt og hann hafi haldið fram. Þrátt fyrir það hafi 517.620 kr. verið dregnar af verðmæti bifreiðarinnar og sóknaraðili krafinn um meintan útlagðan kostnað varnaraðila. Telur sóknaraðili þessa háttsemi varnaraðila sviksamlega og sé hún ekki í samræmi við góða viðskiptahætti og venjur, sbr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, né þau grundvallarviðmið sem siðasáttmáli varnaraðili byggir á.

Þá bendir sóknaraðili á f-lið 2. gr. laga nr. 151/2010 þar sem fram komi að leysi lánveitandi til sín veðsetta eign skuldara eða eign samkvæmt kaupleigusamningi og eftirstöðvar skuldbindingarinnar reynist hærri en innlausnarverð lánveitanda eigi skuldari rétt á að greiða eftirstöðvar skuldbindingar sinnar með þeim hætti sem þar er kveðið á um, þrátt fyrir að eftirstöðvar samningsins hafi verið endurreiknaðar í samræmi við 18. gr. sömu laga.

Loks byggir sóknaraðili á því að krafa varnaraðila á hendur honum geti aldrei numið hærri fjárhæð en sem nemur helmingi af eftirstöðvum hinnar meintu skuldar á hendur honum, sbr. b-lið 1. mgr. XV. ákvæðis til bráðabirgða í lögum um vexti nr. 38/2001, að viðbætti 50% niðurfellingu sem varnaraðili samþykkti við samning um greiðsluáðlögun þann 4. desember 2014. Þá segir sóknaraðili að einnig beri að taka tillit til þess að stór hluti vaxta og kostnaðar sem varnaraðili hafi lagt við höfuðstól kröfunnar sé fyrndur og telur að lækka beri kröfu varnaraðila um sem því nemur áður en krafan sé lækkuð um helming á grundvelli fyrrnefnds bráðabirgðaákvæðis vaxtalaga.

Í viðbótarathugasemdum telur sóknaraðili ljóst að varnaraðili hafi vanmetið verulega verðmæti bifreiðarinnar við frádrátt frá eftirstöðvum. Telur sóknaraðili hér um óréttmæta auðgun að ræða af hálfu varnaraðila en hann hafi fyrir tilviljun fengið vitneskju um á hvaða verði bifreiðin hafi verið seld á uppboði.

Sóknaraðili hafnar því alfarið að sú krafa sem hér er um deilt teljist peningalán í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007 og telur dóm Hæstaréttar í máli nr. 23/2017 ekki eiga við í þessu samhengi. Hafi þar verið deilt um fyrningu krafna að baki tilteknu tryggingarbréfi, séu þær kröfur ei sambærilegar þeirri kröfu sem hér er um deilt. Segir sóknaraðili ekki hafa verið tekið á fyrningu kröfu á grundvelli sambærilegs samnings í dóminum og sé fordæmisgildi hans því alfarið hafnað.

Þá segir sóknaraðili að fallist nefndin ekki á að sú krafa sem um ræðir fýrnist á 4 árum bendi hann á að með lögum nr. 151/2010 hafi bráðabirgðaákvæði XIV verið bætt við lög nr. 38/2001. Var þar lögfest að fyrningarfrestur uppgjörskrafna vegna ólögsmætrar verðtryggingar samninga í formi gengistryggingar skyldi reiknast frá 16. júní 2010. Segir sóknaraðili að með lögum nr. 38/2014 um fyrningu uppgjörskrafna hafi fyrningarfrestur uppgjörskrafna verið ákveðinn 8 ár frá fyrrnefndu tímamarki. Telur sóknaraðili að krafan fýrnist því á 8 árum hið lengsta, sbr. fyrrgreint bráðabirgðaákvæði og sé krafan því að mati sóknaraðila fyrnd. Bendir sóknaraðili í

Þessu samhengi á að af lögskýringargögnum með lögum nr. 38/2014 megi ráða að megintilgangur þeirra laga sé að tryggja að mögulegar endurgreiðslukröfur skuldara fyrndust ekki meðan á endurútreikningi stóð. Þá hafi í dómaframkvæmd og úrskurðum nefndarinnar 8 ára fyrningarfrestur verið talinn gagnkvæmur. Telur sóknaraðili útilokað í ljósi framangreinds að fyrningarfrestur þeirrar kröfu sem hér um ræðir sé 10 ár.

Sóknaraðili segir varnaraðila engra leiða hafa leitað til að viðhalda kröfu sinni og rjúfa fyrningu. Sé því fráleitt að miða fyrningarfrest við endurútreikning lánsins þann 1. febrúar 2011, enda hafi verið um einhliða aðgerð varnaraðila að ræða. Sóknaraðili bendir á að engar greiðslur hafi borist inn á höfuðstól lánsins frá lokum árs 2008, hafi aðrar greiðslur er varnaraðili vitnar til verið greiðslur inn á vexti og sé að mati sóknaraðila fráleitt að telja að slíkar innborganir rjúfi fyrningu kröfunnar þó þær gætu mögulega verið til þess fallnar að rjúfa fyrningu vaxtakröfunnar.

Þá telur sóknaraðili að ekki verði séð að hann hafi með undirritun sinni á frumvarp til samnings um greiðsluaðlögun viðurkennt kröfu varnaraðila og segir að staðfest hafi verið í dómaframkvæmd að samningur um greiðsluaðlögun rjúfi ekki fyrningu. Vísar sóknaraðili í því samhengi til dóms Hæstaréttar nr. 736/2014. Einnig álitur sóknaraðili að þversagnar gæti í málalíðunni varnaraðila er hann haldi því fram að greiðsluaðlögunarsamningurinn hafi aldrei tekið gildi vegna ógreiddra þriðju aðila gjalda en vísi þó einnig til þess að sóknaraðili hafi rofið fyrningu með undirritun sinni á samninginn. Telur sóknaraðili að þegar af þeim sökum beri að fallast á kröfur hans, varnaraðila ætti að vera fullkunnugt um að fyrning rofni við lögformlegar aðstæður en greiðsluaðlögunarferlið falli ekki þar undir.

Jafnframt vísar sóknaraðili til þess að hann hafi sent erindi til varnaraðila í maí 2017 og byggði þar á því að krafan væri fyrnd. Fram kom í erindinu að ef ekki væri brugðist við innan ákveðins frests liti sóknaraðili svo á að krafan væri niður fallin sökum fyrningar. Segir sóknaraðili varnaraðila hafa í engu brugðist við erindinu þrátt fyrir ítrekanir. Sé því um tómlæti að ræða af hálfu varnaraðila.

Að lokum hafnar sóknaraðili því að vextir og gjöld geti orðið hluti af höfuðstól lánsins með leiðréttum endurútreikningi. Segir sóknaraðili grundvöll þess að hægt sé að gera sér grein fyrir hve stór hluti vaxta sé fyrndur að krafan sé sundurliðuð í höfuðstól, kostnað og vexti. Telur sóknaraðili að varnaraðili geti ekki lengt í fyrningarfresti vaxta með því að leggja þá árlega við höfuðstólinn án þess að rjúfa fyrningu. Hafnar sóknaraðili því að endingu að varnaraðili geti tvöfaldað fyrningarfrest vaxtakröfunnar með því að höfuðstólsfæra vextina, né heldur lengja hann í 10 ár líkt og varnaraðili haldi fram.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili mótmælir því að krafan sé fallin niður fyrir fyrningu. Segir varnaraðili fjárhæðir í kröfugerð sóknaraðila rangar, en eftirstöðvar kröfunnar eftir 50% eftirgjöf séu 2.022.792 kr. en ekki 1.517.094 kr. Segir varnaraðili síðarnefndu fjárhæðina tilboðsfjárhæð hafi sóknaraðili viljað staðgreiða eftirstöðvarnar. Þá hafi einnig krafa vegna þriðjuaðilagjalda, er varnaraðili gaf eftir, verið 501.668 kr. en ekki 505.698 kr.

Varnaraðili telur þá kröfu sem hér um deilt vera peningalán í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, sé fyrningarfresturinn því 10 ár en ekki 4 ár. Þá vísar varnaraðili til dóma Hæstaréttar í málum nr. 92/2010 og 153/2010 sem fordæmi fyrir því að umræddur samningur teljist til lánssamnings en ekki leigusamnings. Telur

varnaraðili augljóst að umrætt lán sé ekki lán vegna afborgunarkaupa. Í því samhengi bendir varnaraðili einnig á dóm Hæstaréttar nr. 23/2017. Segir varnaraðili að í því máli hafi skuldir að baki tryggingarbréfs verið fjármögnunarleigusamningur og kaupleigusamningur sem höfðu verið gjaldfelldir þann 1. desember 2009 en veðsali greitt þann 6. mars 2014, með fyrirvara um réttmæti kröfunnar. Vísar varnaraðili til þess að í dómi Hæstaréttar hafi sagt: „Veðréttur í eign fyrnist ekki og þær fjárkröfur sem féllu undir tryggingarbréfið voru ófyrndar þegar áfrýjendur inntu greiðslu sína af hendi. Samkvæmt þessu verður hafnað málsástæðum áfrýjenda sem reistar eru á fyrningu.“

Þá mótmælir varnaraðili því að upphaf fyrningarfrests miði við 1. ágúst 2008 og telur varnaraðili vandséð hvernig svo megi vera í ljósi þess að skilmálabreyting hafi verið undirrituð þann 3. apríl 2009. Segir varnaraðili greiðslufirlit bera skýrlega með sér að sóknaraðili hafi greitt síðast inn á lánið þann 30. október 2009, geti fyrningarfrestur því í fyrsta lagi miðast við það tímamark, sé fallist á sjónarmið sóknaraðila um upphafstíma fyrningarfrests. Telur varnaraðili að upphaf fyrningarfrests beri að miða við endurútreikning lánsins, samkvæmt lögum nr. 151/2010, er fór fram þann 1. febrúar 2011 og hafi þá myndast nýr höfuðstóll. Þá byggir varnaraðili á því að fyrningu hafi verið slitið þann 28. nóvember 2014 er sóknaraðili undirritaði frumvarp til sammings um greiðsluáðlögun og vísar sóknaraðili í því sambandi til 14. gr. laga nr. 150/2007. Að mati varnaraðila sé ljóst að skuldin sé í heild sinni ekki fyrnd. Segist varnaraðili aldrei hafa gjaldfellt lánið í heild sinni er á lánstíma stóð líkt og sóknaraðili haldi fram.

Einnig mótmælir varnaraðili því að hafa sýnt af sér tómlæti og vísar til þess að löggjafinn hafi breytt gildandi rétti varðandi fyrningu kröfuréttinda, stuttu fyrir veitingu lánsins, með lögum nr. 150/2007. Segir varnaraðili að við þær breytingar hafi fyrningartíma peningalána ekki verið breytt, þ.e. 10 ár, en fyrningartíma á ábyrgðarskuldbindingum á peningalánum hafi verið aukinn úr 4 árum í 10 ár. Telur varnaraðili því ljóst að krafa eins og hér er um deilt geti ekki fallið niður fyrir tómlæti og segir það skjóta skökku við ef krafa geti fallið niður vegna tómlætis mörgum árum áður en hún hefði ella fyrnst. Þá telur varnaraðili að með 10 ára fyrningarfresti á peningalánum leggi löggjafinn áherslu á að þeir sem gangist undir þess háttar fjárskuldbindingar verði að efna þær. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi verið rúm 3 ár í greiðsluskjóli að viðbættum 3 árum er hann var með gildandi greiðsluáðlögunarsamning. Segir varnaraðili að í kjölfar dóma Hæstaréttar nr. 92/2010 og 153/2010 hafi ríkt óvissa varðandi stöðu sambærilegra lána og hér er um deilt. Að mati varnaraðila sé því vandséð hvert tómlæti hans sé. Sé sú málsástæða með öllu vanreifuð í kvörtun sóknaraðila.

Þá telur varnaraðili að fyrir sé að fara misskilning í kvörtun sóknaraðila um að 517.620 kr. hafi verið dregnar frá verðmæti bifreiðarinnar. Segir varnaraðili að í uppgjöri varnaraðila hafi matsverð bifreiðarinnar verið talið 296.650 kr. og áætlaður viðgerðarkostnaður 517.620 kr. Hafi bifreiðin verið gerð upp á lágmarksuppgjörsverði þess tíma, þ.e. 15.000 kr. Þann 9. apríl 2014 hafi varnaraðili selt bifreiðina á uppboði og fengust 413.000 kr. fyrir hana og var sölugjaldið 42.000 kr.

Jafnframt mótmælir varnaraðili því að sóknaraðili geti byggt rétt á bráðabirgðaákvæði vaxtalaga nr. XV. í þeim ágreiningi sem hér er ræðir. Segir varnaraðili sóknaraðila hafa verið í greiðsluskjóli á þeim tíma er varnaraðili seldi umrædda bifreið, hafi hann því ekki verið í aðstöðu til að standa við fjárskuldbindingar sínar gagnvart varnaraðila í samræmi við fyrrgreint bráðabirgðaákvæði. Telur varnaraðili þar skýrt kveðið á um rétt skuldara til greiðslu eftirstöðva með nánar tilgreindum skilmálum. Álitur varnaraðili að greiðslugeta og greiðsluvilji séu

grunnforsenda þess að hægt sé að byggja á þeim rétti og hafi sóknaraðili ekki sýnt fram á að hann hafi getað uppfyllt þau skilyrði. Að auki bendir varnaraðili á að hann hafi þegar gefið eftir helming eftirstöðva skuldarinnar með áðurnefndum greiðsluáðlögunarsamning. Telur hann því skjóta skökku við ætti sóknaraðili jafnframt rétt á að þau 50% skuldarinnar er eftir stæðu við lok greiðsluáðlögunarsamnings myndu helmingast fjórum árum eftir sölu bifreiðarinnar, með vísan til bráðabirgðaákvæðisins. Þá segist varnaraðili hafa fellt niður endurkröfu vegna greiðslna til þriðja aðila, þ.e. stöðumælasektir, tryggingar og bifreiðagjöld, að fjárhæð 501.668 kr. Sé sú fjárhæð hærri en mismunur á endursöluverði að frádreginni sölupóknun og uppgjörsverði bifreiðarinnar (þ.e. 413.000 kr. – 42.000 kr. – 15.000 kr.) Telur varnaraðili því ljóst að þó sóknaraðili ætti rétt samkvæmt ákvæðinu og óskaði eftir að greiða eftirstöðvar á þremur árum breyti það ekki fjárhæð kröfunnar til lækkunar.

Ennfremur mótmælir varnaraðili að hluti kröfunnar sé fyrndur. Segir varnaraðili að lánið hafi fyrst verið endurreiknað 1. febrúar 2011, í samræmi við dóma Hæstaréttar og lög nr. 151/2010. Hafi þá orðið til nýr höfuðstóll lánsins er var leiðréttur með endurútreikningi þann 26. júní 2014. Við það hafi allir vextir og gjöld fyrir það tímamark orðið hluti af höfuðstólnum. Þá segir varnaraðili að fyrningarfrestur 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007 gildi ekki um vexti og gjöld sem féllu til eftir það tímamark, sbr. forsendur endurútreiknings 2014, gildi þar af leiðandi 4 ára fyrningarfrestur um þá liði kröfunnar. Varnaraðili telur að með undirritun sinni á frumvarp til samnings um greiðsluáðlögun, þann 28. nóvember 2014, hafi sóknaraðili viðurkennt kröfur varnaraðila. Eigi það jafnt við um þá kröfu sem hér er um deilt sem og kröfu vegna greiðslna varnaraðila til þriðja aðila. Segir varnaraðili að líkt og fram komi í frumvarpinu að greiðsluáðlögunarsamningnum hafi samkomulag komist á milli aðila um að sóknaraðili greiddi þá kröfu á fimm mánaða tímabili. Sóknaraðili hafi ekki staðið við það. Fyrningu hafi því verið slitið, með vísan til 14. gr. laga nr. 150/2007, og nýr 10 ára fyrningarfrestur kröfunnar hafist þann dag og 4 ára fyrningarfrestur vegna þess hluta kröfunnar er varðaði vexti og gjöld. Beri því að mati varnaraðila að hafna þessari málsástæðu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur málsaðila lýtur að uppgjöri og eftirstöðvum varnaraðila á bílasamningi vegna bifreiðar A.

Aðalkrafa sóknaraðila er að viðurkennt verði að krafa varnaraðila um greiðslu á eftirstöðvum vegna bílasamningsins sé í heild sinni fyrnd. Við mat á því hvort umrædd krafa sé fyrnd ber að taka afstöðu til þess um hvers konar kröfu sé að ræða í skilningi laga um fyrningu nr. 150/2007. Sóknaraðili álitur að honum hafi verið veitt lánið til afborgunarkaupa á bifreið, sé því ekki um eiginlegt skuldabréf eða peningalán að ræða, sbr. 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, heldur lán í skilningi 2. ml. 2. mgr. 5. gr. sömu laga, lúti krafan þar af leiðandi 4 ára fyrningarfresti. Samkvæmt 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007 er fyrningarfrestur krafna er byggjast á peningalánum 10 ár. Í athugasemdum með frumvarpi því er varð að lögum nr. 150/2007 segir að rökin fyrir 10 ára fyrningarfresti séu þau að ýmis peningalán séu veitt án þess að tiltekið sé hver gjalddaginn er, svo sem ef um er að ræða lán milli venslamanna, sé því eðlilegt að fyrningarfrestur slíkra krafna sé 10 ár. Hins vegar segir í 2. ml. 2. mgr. 5. gr. að sá frestur gildi ekki um lán sem veitt hafi verið til fjármögnunar á kaupum með greiðslufresti en eftirfarandi segir í athugasemdum með frumvarpinu: „*Rökin fyrir þessu eru þau að þessi lán eru í raun ein tilhögun af fleirum við greiðslu kaupverðs,*

fremur en eiginlegt peningalán. Er tæpast eðlilegt að mismunandi fyrningarfrestir gildi um kröfur vegna kaupsamninga af þeirri ástæðu einni að gengið sé frá fjármögnun með mismunandi hætti. Þá eru lán af þessu tagi oft tryggð með söluveði í hinu selda og gildir þá fjögurra ára fyrningarfrestur skv. 41. gr. laga um samningsveð, nr. 75/1997.“ Samkvæmt umræddum bílasamningi var lánið veitt til 7 ára og átti að greiðast með 84 greiðslum. Þá sagði í 15. gr. skilmála samningsins að heimilt væri að rifta samningnum kæmi til vanskila af hálfu leigutaka. Bæri honum að skila bifreiðinni til þess er leigutaki tilnefndi til sölumeðferðar væri samningi rift á grundvelli 15. gr., sbr. 16. gr. skilmálanna. Með tilliti til ofangreinds mætti því ætla að um sé að ræða afborgunarlán í skilningi 2. ml. 2. mgr. 5. gr. þar sem fyrir sé að fara greiðslu kaupverðs á bifreið sem fjármögnuð var með þessum hætti.

Til stuðnings því að sú krafa sem hér er um deilt teljist peningalán í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, og lúti þar af leiðandi 10 ára fyrningarfresti, vísar varnaraðili til dóma Hæstaréttar nr. 92/2010 og 153/2010 er vörðuðu sambærilega kaupleigusamninga. Í þeim málum taldi Hæstiréttur að kaupleigusamningarnir teldust lánssamningar í skilningi VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Þó kaupleigusamningarnir hafi í þessum málum talist lánssamningar í skilningi laga um vexti og verðtryggingu telur nefndin þó ekki að túlka beri fyrrnefnda dóma með þeim hætti að bílasamningurinn teljist afdráttarlaust til peningaláns í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007.

Þá kemur einnig til álita hvort og hvenær fyrningu kröfunnar hafi verið slitið og hvort telja megi kröfuna fyrnda með tilliti til þess fyrningarfrests sem um hana gildir. Fjallað er um slit fyrningar í IV. kafla laga nr. 150/2007 og telst fyrningu einungis slitið í þeim tilvikum sem þar eru nefnd. Að sögn sóknaraðila var síðasta greiðsla inn á höfuðstól lánsins innt af hendi þann 1. ágúst 2008 og segir varnaraðili síðustu greiðslu sóknaraðila inn á lánið hafa borist þann 30. október 2009. Þá undirritaði sóknaraðili breytingu á greiðsluskilmálum bílasamningsins þann 3. apríl 2009. Lánið var síðar endurreiknað þann 1. febrúar 2011, varð við það til nýr höfuðstóll lánsins er var leiðréttur með endurútreikningi þann 26. júní 2014. Þann 28. nóvember undirritar sóknaraðili frumvarp til samnings um greiðsluaðlögun. Telur sóknaraðili að miða beri slit fyrningar við það tímamark er síðasta greiðsla hafi borist inn á höfuðstól lánsins, þ.e. árið 2008. Varnaraðili telur hins vegar að miða beri við undirritun sóknaraðila á frumvarp til samnings um greiðsluaðlögun.

Aðferðir við slit fyrningar eru tæmandi talin í IV. kafla laga nr. 150/2007. Samkvæmt 14. gr. þeirra laga er fyrningu m.a. slitið þegar skuldari hefur með atferli sínu viðurkennt skylduna, t.d. með loforði um greiðslu eða með greiðslu afborgunar höfuðstóls, verðbóta eða vaxta. Málsgögn gefa til kynna að síðasta greiðsla vegna lánsins hafi borist þann 30. október 2009. Telja megi því að fyrningu kröfunnar hafi verið slitið við það tímamark. Að mati nefndarinnar verður ekki séð að önnur atvik málsins leiði til þess að telja megi kröfunni hafa verið slitið í skilningi laga nr. 150/2007. Þá sagði einnig í dómi Hæstaréttar nr. 736/2014 að fyrningu væri slitið við lögákveðnar aðstæður. Ekki væru lagarök fyrir því að fyrningu væri slitið með umsókn um greiðsluaðlögun eða samþykki umboðsmanns skuldara fyrir greiðsluaðlöguninni. Með framangreint að leiðarljósi verður að mati nefndarinnar því talið að miða beri fyrningarslit kröfunnar við 30. október 2009, er síðasta greiðsla barst frá sóknaraðila inn á lánið.

Samkvæmt 24. gr. laga nr. 150/2007 eru réttaráhrif fyrningar þau að við fyrningu telst krafa fallin niður og glatar kröfuhafi rétti sínum til efnda. Þá falli einnig niður vextir, verðbætur og aðrar viðbótargreiðslur. Með tilliti til alls ofangreinds telur

nefndin því að fallast beri á aðalkröfu sóknaraðila um viðurkenningu á því að krafa varnaraðila á hendur honum sé í heild sinni fyrnd.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Krafa varnaraðila á hendur sóknaraðila vegna eftirstöðva á bílasamning nr. 116870, er fyrnd.

Reykjavík, 19. október 2018.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson

Einar Bjarni Einarsson

S é r a t k v æ ð i:

Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir

Við erum sammála málavaxtalýsingu meirihluta nefndarinnar, en samhengisins vegna er rétt að bæta við að í umræddum kaupleigusamningi nr. 116870 við X eru 3 aðilar nefndir til sögunnar, þ.e. leigusali (varnaraðili), leigutaki (sóknaraðili) og seljandi. Varnaraðili var því ekki seljandi í eiginlegum skilningi þó svo hann hafi áskilið sér eignarrétt í bifreiðinni til tryggingar á leigutíma. Sá eignarréttur skyldi yfirfærast til leigutaka við lokagreiðslu, sbr. yfirskrift 19. gr.: „Lok samningstíma og yfirfærsla eignarréttar“.

Eins og rakið er í niðurstöðu meirihlutans var með umræddum bílasamningi lánið veitt til 7 ára og átti að greiðast með 84 greiðslum. Þá sagði í 15. gr. skilmála samningsins að heimilt væri að rifta samningnum kæmi til vanskila af hálfu leigutaka. Bæri honum að skila bifreiðinni til þess er leigutaki tilnefndi til sölumeðferðar væri samningi rift á grundvelli 15. gr., sbr. 16. gr. skilmálanna. Þrátt fyrir þá niðurstöðu dómstóla um eðli samningsins sem rakin er hér á eftir og með tilliti til þess efnis samningsins að hann sé um leigu og með hliðsjón af framkvæmd hans verður ekki talið að ljá megi honum það efni að um sé að ræða afborgunarlán í skilningi 2. ml. 2. mgr. 5. gr. fyrningarlaga nr. 150/2007 þar sem fyrir sé að fara greiðslu kaupverðs á bifreið sem fjármögnuð var með þessum hætti. Engin gögn liggja fyrir um það að varnaraðili hafi verið seljandi bifreiðarinnar og þegið greiðslur upp í kaupverð í slíkum viðskiptum og enn síður liggur fyrir, að hann hafi gert samning við hinn eiginlega seljanda um fjármögnun. Líta verður svo á, að umrædd lagaákvæði taki til þeirrar aðstöðu þegar samningur er gerður milli seljanda og kaupanda um greiðslufrest með tilheyrandi lánaskjölum þar að lútandi. Þau lánaskjöl eða kröfur eru eftir atvikum framseld til fjármögnunaraðila, annað tveggja skv. fyrirfram gerðum rammasamningi þess efnis eða í einskisviðskiptum. Engum slíkum viðskiptum er hér til að dreifa.

Að því sögðu verður að fallast á það sjónarmið varnaraðila að sú krafa sem hér er um deilt teljist peningalán í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007, og lúti þar af leiðandi 10 ára fyrningarfresti. Vísar varnaraðili til dóma Hæstaréttar nr. 92/2010 og 153/2010 er vörðuðu sambærilega kaupleigusamninga. Í þeim málum taldi Hæstiréttur að kaupleigusamningarnir teldust lánssamningar í skilningi VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu og var í því sambandi vísað til ýmissa einkenna sem samningarnir áttu sameiginlegt, svo sem um vexti o.fl. Kaupleigusamningarnir hafi í þessum málum talist lánssamningar í skilningi laga um vexti og verðtryggingu. Við erum því ósammála þeirri niðurstöðu meirihluta nefndarinnar að ekki beri túlka beri fyrrnefnda dóma með þeim hætti að bílasamningurinn teljist afdráttarlaust til

peningaláns í skilningi 1. ml. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 150/2007. Þó svo dómstólar hafi kveðið upp úr um eðli samninga af þessu tagi gagnvart tilteknum lögum er vandséð að það breytist þó þeir sæti skoðun í ljósi annarra laga, a.m.k. ef viðkomandi lög taka bæði eða öll til samninga- og kröfuréttar. Slíkt myndi leiða til verulegrar réttaróvissu.

Við erum sammála því mati meirihlutans að miða beri fyrningarslit höfuðstóls kröfunnar við 30. október 2009, er síðasta greiðsla barst frá sóknaraðila inn á lánið.

Hvað aðrar kröfu sóknaraðila varðar hefur sóknaraðili ekki sett fram tölulega varakröfu. Á hinn bóginn vísar hann til XV. ákvæðis til bráðabirgða í vaxtalögum nr. 38/2001 þess efnis, að helminga beri eftirstöðvakrafu á hendur honum eftir að tekið hafi verið tillit til 50% niðurfellingar sem varnaraðili samþykkti sbr. samning sóknaraðila um greiðsluaðlögun. Varnaraðili hefur mótmælt tilvísun sóknaraðila til fyrrnefnds bráðabirgðaákvæðis, sóknaraðili hafi verið í greiðsluskjóli á þeim tíma sem varnaraðili seldi bifreiðina og því ekki í neinni aðstöðu til að standa við fjárskuldbindingar sínar gagnvart varnaraðila í samræmi við ákvæðið. Þá hafi varnaraðili þegar gefið eftir 50% skuldarinnar í gegnum greiðsluaðlögunarsamnings sóknaraðila.

Fallast ber á sjónarmið varnaraðila í þessum efnum. Með greiðsluaðlögunarsamningi eru greiðsluskuldbindingar skuldara aðlagðar að greiðslugetu hans. Samningi um greiðsluaðlögun er komið á fyrir milligöngu óháðs umsjónarmanns skipuðum af embætti umboðsmanns skuldara og verður að gera ráð fyrir að hann hafi við upphaf samningsumleitana lagt mat á þau sértæku réttindi sem skuldari hafði til lækkunar krafna sem lýst var fyrir umsjónarmanni. Í öllu falli hafa ekki verið lögð fram gögn um að fyrirvari á grundvelli fyrrgreinds bráðabirgðaákvæðis hafi verið gerður við kröfu varnaraðila þegar greiðsluaðlögunarsamningur var undirritaður. Einnig liggur fyrir, að varnaraðili endurkafði sóknaraðila ekki um allan kostnað er hlaust af yfirtöku bifreiðarinnar.

Kröfum sóknaraðila er varðar fyrningu hluta krafna fylgdu ekki tölulegir útreikningar. Engu að síður telst unnt að taka afstöðu til upphafstíma fyrningar vaxta. Fallast verður á það með sóknaraðila, að dómafordæmi fram til þessa hafa kveðið upp úr um að umsókn um greiðsluaðlögun rjúfi ekki fyrningarfrest. Vaxtakröfur eldri en 4 ára teljast því niður fallnar, sbr. 2. mgr. 5. gr. sbr. 3. gr. 1. nr. 150/2007, enda liggur ekki fyrir í málinu um að varnaraðili hafi rofið þann frest þá eða síðar.

Hvað aðrar málsástæður varðar, þá teljum við þær ekki megna að breyta niðurstöðu málsins.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila um að eftirstöðvar höfuðstóls bílasamnings nr. 116870 teljist fyrndar er hafnað.

Kröfu sóknaraðila um að krafa til eftirstöðva samkvæmt bílasamningnum skuli skert skv. XV. bráðabirgðaákvæðis vaxtalaga nr. 38/2001 er hafnað.

Viðurkennt er, að krafa til vaxta eldri en fjögurra ára af bílasamningnum teljist fallin niður fyrir fyrningu.

Reykjavík, 19. október 2018.

Oddur Ólason

Unnur Erla Jónsdóttir